

JAUNUMI

Uz Lielbritāniju dodas mazāk

Lielbritānijas Iekšlietu ministrijas jaunākie dati atklāj, ka šogad otrajā ceturksnī strādāt Apvienotajā Karalistē ieradusies 40 tūkstoši darba meklētāju no Centrālās un Austrumeiropas, kas bija zemāks rādītājs kopš Eiropas Savienības paplašināšanas 2004. gadā, vēsti ziņu portāls "EUObserver". Visbūtiskāk kritās brīvu darba vietu skaits tieši tajās nozarēs, kurās ļaudis no Baltijas strādā visvairāk, tostarp būvniecībā (-13%), restorānu sfērā, viesnīcu biznesā un tirdzniecībā (-9%). Turklāt Lielbritānijas kā darba tirgus pievilcīgumu mazina mārciņas kursa kritums, kura dēļ viesstrādnieku darba algas, pārreķinot viņu valsts valūtā, samazinājušas pat par 40%. Kopš 2004. gada 1. maija peļņā Lielbritānijā kopumā ieradusies vairāk nekā 875 tūkstoši viesstrādnieku no jaunajām bloka valstīm Austrumeiropā. **EN5**

Nauda Palestīnai

Eiropas Savienība (ES) piešķir papildus 40 miljonus eiro (28 miljonus latu) palestīniešu pašpārvaldei, lai tā spētu nodrošināt administrācijas dienestu darbu, pavēstīja Eiropas Komisija (EK). Līdzekļus izmantos algu un pensiju izmaksām, atbalstam mazaizsargātajām palestīniešu ģimenēm, kā arī degvielas iegādei Gazas joslas elektrostacijas vajadzībām. Šī summa ir palestīniešiem piešķirta papildus tiem 440 miljoniem eiro (309 miljoniem latu), ko EK apņēmas piešķirt palestīniešiem starptautiskās finanšu donoru konferences laikā Parīzē. ES Palestīnai piešķir vislielāko naudas atbalstu. **LETA**

Slovākijā kaļ eiro

Slovākijā, kas 2009. gada 1. janvārī gatavojas ieviest Eiropas Savienības (ES) vienoto valūtu, otrdien sāka ražot eiro monētas, pavēstīja Kremnicas naudas kalnve. Līdz šā gada beigām izgatavos aptuveni 500 miljonus monētu, kuru kopējais svars būs 2406 tonnas. Viena un divu eiro monētās būs attēlots Slovākijas ģerbonis – krusts, kas novietots virs triju kalnu virsotnēm. Savukārt uz desmit, 20 un 50 centu monētām būs attēlota Bratislavas pils, bet uz viena, divu un piecu centu monētām – Krivana kalns, kas simbolizē valsts suverenitāti. **LETA**

Glābjot zivis, sagriež kuģus

Lai sabalansētu Latvijas zvejas flotes jaudu ar zivju resursiem Baltijas jūrā, Eiropas Savienības (ES) Eiropas Zivsaimniecības fonds līdzfinansē zvejas kuģu izņemšanu no aktīvās zvejas, proti, to sagriešanu metāllūžņos vai nodošanu citam izmantojumam ārpus zvejas.

ANITA ZVINGULE

Flotes samazināšana ir nepieciešama, jo Baltijas jūrā nav tik lieli zivju resursi, lai uzturētu šādu floti, pārliecināts Latvijas Zivju resursu aģentūras direktors Māris Vītiņš. Latvijas Zivsaimnieku asociācijas prezidents Inārijs Voits pastāstīja, ka pirms desmit gadiem Latvijā uz 132 firmām bija 222 zvejas kuģi aiz piekrastes joslas, kas strādā uz kvotām. Šobrīd Latvijā ir 58 zvejas firmas un 132 kuģi. Šo gadu laikā sagriezt metāllūžņos 65 kuģi, bet pārējie ir pārdoti, daži atdoti muzejiem. No Latvijas šobrīd sagriešanai pieteikti 36 savu laiku nokalpojuši zvejas kuģi un 37 motorlaivas.

Diemžēl Eiropas kompensācijas visiem kuģiem nepietiek. Septembra beigās oktobra sākumā Lauku atbalsta dienests būs izvērtējis, kurus kuģus pieņemt sagriešanai. Jaunais Eiropas Zivsaimniecības fonds kompensācijām par kuģu sagriešanu 2007. – 2008. gadā piešķīris 7 miljonus 915 tūkstošus latu. Kopumā līdz 2013. gadam no esošās 132 zvejas kuģu flotes plānots izņemt 70 kuģus, un tad Latvijā būs vairs tikai 62 kuģi. Šāds kuģu skaits būšot sabalansēts ar zivju resursiem. Pārsvārā visi Latvijā esošie zvejas kuģi ir veci. Zvejas flotes vidējais vecums ir 28 gadi. Zīmīgi, ka, arī sagriežot savu laiku nokalpojušos kuģus, kas ir viena trešā daļa no flotes, kuģu vidējais vecums tiks uzlabots tikai par vienu gadu.

Par kuģi prāva kompensācija

M. Vītiņš uzskata, ka ar esošo kuģu skaitu zvejai nav perspektīvu un ES finansiālais atbalsts stimulē zvejniekus atteikties no kuģiem. Nododot zvejas kuģi, no Eiropas kā kompensāciju atkarībā no kuģa lieluma var saņemt līdz pat 500 tūkstošiem latu. Vidējā kompensācija jūrā zvejojošajiem kuģiem ir 200 – 250 tūkstoši latu, bet piekrastes laivām – 20 – 40 tūkstoši latu. Firmas, kam ir vairāki kuģi, atsakās, piemēram, no

MĀRA AIZPURIŠA ZĪMĒJUMS

viena, un iegūto naudu iegulda pārējo kuģu atjaunošanā un uzlabošanā, bet citi zvejnieki atdod sagriešanai savu vienīgo kuģi un iziet no zvejas vispār. "Ja šie zvejnieki atrod citu nodarbošanos, kas dod labākus ienākumus, tad ir labi, bet bieži tie ir vecie zvejnieki, kuriem zvejniecība ir dzīvesveids," teic M. Vītiņš.

Dažbrīd var šķist, ka Eiropa to vien dara, kā iznīcina Latvijas tautsaimniecībai svarīgas nozares, šajā gadījumā zvejniecību. Taču kas notiktu, ja Eiropa finansiāli neatbalstītu esošās, novecojušās flotes samazināšanu? M. Vītiņš uzskata, ja kuģus negrieztu, tad zvejnieki ciestu arvien lielākus zaudējumus, jo sadrumstalotās kvotas nespētu nodrošināt kuģu uzturēšanas izdevumus, nerunājot nemaz par kuģu modernizēšanu. Krasi samazinātos mūsu flotes jau tā zemā konkurētspēja. Ar zivju resursiem nesabalansētam flotes lielumam esot vēl citi negatīvi blakus faktori – cenšanās "piezvejot" papildus neregistrētas zivis un lielāka zvejas negatīvā ietekme kā uz pašiem zivju resursiem, tā arī uz jūras ekosistēmu.

Kvotas par mazu

Latvijai piešķirtās zvejas iespējas Baltijas jūrā mūsu zvejnieki izmanto pilnībā. Taču kvotas ir par mazu, lai ar nozveju varētu kompensēt kuģa izmaksas un kaut ko vēl nopelnītu. Zvejas kvotas zvejnieki "izsmēļ" dažu mēnešu laikā. Samazinoties kuģu skaitam, zvejas iespējas

uz vienu kuģi pieaug.

Dažādie zvejas ierobežojumi, tajā skaitā arī nozvejas kvotas, faktiski ir pašu zvejnieku interesēs, jo kalpo zivju krājumu un ilgtspējīgas zvejas saglabāšanai. Neiespējami iedomāties, ka Baltijas jūras pašreizējos apstākļos visas valstis kopā varētu saglabāt visu zivju sugu kopējo nozveju 700 tūkstošu tonnu līmenī, ja nebūtu stingras zvejas regulēšanas, saka M. Vītiņš.

Nozvejas limiti Latvijā tika ieviesti 70. gados. Kvotas ir atkarīgas no zivju resursu stāvokļa un zvejas intensitātes. 70. gadu beigās un 80. gadu sākumā, piemēram, mencu krājumi bija ļoti lieli un attiecīgi kvotas un nozveja bija lielas. Šobrīd mencu krājumi ir ļoti mazi, tas saistīts ar nelabvēlīgajiem vides apstākļiem un zvejas intensitāti, tādēļ arī to zveja ir tik ierobežota. Latvijas zivju resursu aģentūra kopā ar citu valstu zinātniekiem izvērtē zivju resursus jūrā, un uz zinātnes prognozēm un priekšlikumiem balstās Eiropas Komisijas tālākie lēmumi par to, ko aizliegt un ko atļaut.

Ja pieļaujam, ka nav zveju ierobežojošu kvotu un kuģi netiek sagriezt, tad "visi zvejotu uz nebēdu un piecos gados jūra būtu izzvejota", leš I. Voits. Arī M. Vītiņš piekrīt, ka zveja kļūtu ļoti nerentabla un vairs nebūtu vispār izdevīgi zvejojot. Taču jūra pilnīgi izzvejota nebūtu nekad. Atsevišķas sugas var izzust, mainoties klimatam vai krasi pasliktinoties vides apstākļiem.

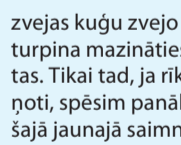
Mencu krājumi stabilizējušies

Raksturojot esošos zivju resursus Baltijas jūrā, M. Vītiņš norāda, ka mencu krājumos ir vērojama zināma stabilizācija, kaut zemā līmenī, un kvotu kritums

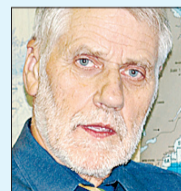
VIEDOKĻI

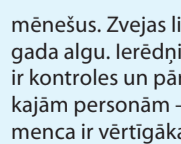
FOTO NO EIROPAS KOMISIJAS ARHĪVA

ALEKSANDRA KOROLOVA FOTO

IVETAS PĒTERMANES FOTO

Eiropas zivsaimniecības un jūrlietu komisārs **Džozeps Borģis**: "Viens no svarīgākajiem uzdevumiem, kas īstenojams Eiropas Savienības zvejniecības nozarē, ir līdzsvarot flotes lielumu ar zivju krājumu apjomu. Šobrīd jaudas pārpalikums izraisa pārzveju, kuras sekas ir vēl dziļākas, proti, milzums zvejas kuģu zvejo mazumiņu zivju, tādējādi zivju krājumi turpina mazināties un zvejniecības rentabilitāte aizvien krītas. Tikai tad, ja rīkosimies nekavējoties, nopietni ir saskaņoti, spēsim panākt, lai nozare spētu izdzīvot un uzplaukt šajā jaunajā saimnieciskajā situācijā."

Latvijas Zivju resursu aģentūras direktors **Māris Vītiņš**: "Mēs strādājam pie tā, lai zivju krājumus saglabātu un zveja būtu izdevīga zvejniekiem, un viens no ceļiem ir zvejas flotes samazināšana. Tas ir Eiropas iniciēts solis, bet, manuprāt, tas ir pareizs. Vienlaikus jāseko, lai mūsu zvejnieki nepazaudētu spējas izmantot tos zivju resursus, kas Latvijai ir un būs pieejami. Tādēļ arī flotes sabalansēšanas plānā ir paredzēts, cik kuģu būtu līdz 2013. gadam no zvejas jāizņem un cik un kāda zvejas veida kuģi jā saglabā."

Zvejnieku saimniecības "Kaija" īpašnieks, Pāvilostas zvejnieks **Jānis Pētermanis**: "Par piekrastes laivu, kuru nodevu sagriešanai, saņēmām 22 000 latu. Iegūto naudu ieguldījām ražotnes – kūpinātavas – izveidē. Divi kuģi man vēl strādā, bet cik ilgi – nezinu. Gadā vidēji zvejojām tikai trīs mēnešus. Zvejas limiti nav tik lieli, lai varētu nopelnīt visa gada algu. Ierēdņi pārspīlēti izpilda Eiropas prasības. Krastā ir kontroles un pārsvēr katru kastī. Minimālais sods juridiskajām personām – 200 latu, brīdinājumu nav. Tagad viena menca ir vērtīgāka par zelta gabalu!"

Kiprieši par ekonomisko krīzi nebēdā

Siltais Vidusjūras klimats, draudzīga nodokļu politika, zems noziedzības līmenis, dienvidniekiem tik raksturīgā mierīgā dzīves uztvere – tie ir tikai daži iemesli, kas padara Kipru tik pievilcīgu daudziem ieceļotājiem un tūristiem. Šķiet, pat Eiropā valdošā ekonomiskā krīze šīs saulainās salas iedzīvotājus maz uztrauc, tiesa gan, pēc pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gadā kipriešu dzīves līmenis iebrāucēju lielā skaita dēļ nedaudz krities.

LĪGA STRAUTMĀNE

"Ja pieņem, ka vidusmēra kipriešu ģimenei pieder dzīvoklis galvaspilsētā un vasarnīca jūras krastā vai vismaz māja piepilsētā un katrs brauc ar savu auto, tad varam teikt: jā, esam tipiska vidusmēra kipriešu ģimene," teic 22 gadus vecais Angels Aleksius. "Cik zinu, patlaban ir ekonomiskā krīze visā Eiropā, taču es neteiktu, ka salā cilvēkiem patlaban klājas daudz grūtāk nekā, teiksim, pirms diviem gadiem. Varbūt tāpēc, ka atrodamies tik tālu no Eiropas," joko jauniešs.

Pievilcīga gan tūristiem, gan darba meklētājiem

Sala ir stratēģiski svarīgs punkts starp Eiropu, Āziju un Āfriku, un te ierodas cilvēki no visas pasaules gan tūrisma, gan darba meklējuma dēļ. Kipra ir trešā lielākā Vidusjūras sala, kas atrodas tikai dažus simtus kilometru attālumā no Sirijas un Libānas. Šķiet, šīs saulainās zemes ekonomiku diez cik lielā mērā nav ietekmējis arī nacionālās valūtas maiņas plāns uz eiro, kas tika īstenots 2008. gada janvārī.

"Kiprā ir viens no viszemākajiem ienākuma nodokļiem Eiropā, kas mums ievē-

FOTO NO ANGELA ALEKSĪUS PERSONĪGĀ ARHĪVĀ

Angels Aleksius (vidū) ar brāļiem un mīlo vecmāmiņu.

CENAS

- Nekustamā īpašuma cenas Kiprā ir pat zemākas nekā Itālijā, Spānijā, Francijā, Portugālē.
- Litrs 95. markas degvielas maksā 1,10 eiro, dīzeļdegviela – 1,20 eiro.
- Vietējā ražojuma alus pudele – 1,30 eiro.
- Litrs piena 1,30 eiro.
- Baltmaize – sākot no 1 eiro.
- Kilograms kartupeļu – 0,75 eiro.
- Kilograms tomātu – no 0,75 līdz 1,20, gurķu – 0,75 eiro.

Kipru apskalo Vidusjūra.

ar finansēm saistītās kompānijas; Austrumeiropas bloka pilsoņi, kas galvenokārt strādā viesnīcās vai restorānos (protams, neliela daļa no viņiem strādā atbilstoši izglītībai – bankās u. tml.); ieceļotāji no Āzijas un Āfrikas, kuri lielākoties piepelnās, uzkopjot mājas."

Vaicāts, vai arī viņa ģimene ir mājkalpotāja, jauniešs iesmejas: "Redz, tomēr esam netipiska kipriešu ģimene, jo mājkalpotājs mums nav. Kad es vēl biju armijā un mani brāļi mācījās Čehijā, reizi nedēļā mammai palīgā uzkopt mājas apkārtni nāca kāda kundzīte no Šrilankas. Tagad mammai tikt galā ar mājas uzturēšanu kārtībā

palīdz vecmāmiņa. Esam liela ģimene, bet kopā diemžēl esam tikai garajās brīvdienās vai svētkos."

Sapņo par sporta trenera karjeru

Kuplajā Aleksius ģimenē vēl ir divi brāļi, kuri mācās kādā no Čehijas galvaspilsētas Prāgas universitātem, un vecākā māsa, kura ir kvalificēta uztura speciāliste. Viņas dibinātā uzņēmumā strādā arī mamma. Angels šoruden turpinās mācības Kipras koledžā, kur viņš studē tūrisma biznesa zinības. "Tā kā tūrisms šeit ir ļoti attīstīts, iespējams, savu nākotni saistīšu ar viesnīcu biznesu.

INTERESANTI FAKTI

- Kipra iedzīvotāju skaits (771 657) ziņā ir tikai nedaudz lielāka par Frankfurti (650 000), tās atpazīstamākais tautietis ir pasaules rangā tenisists Markos Bagdatis.
- Kipra neatkarību no Lielbritānijas ieguva 1960. gada 16. augustā. Kiprā kustība pa ceļiem tāpat kā Lielbritānijā notiek pa kreiso pusi.
- Nikosija ir vienīgā galvaspilsēta pasaulē, kas sadalīta divās daļās. Kopš 1974. gada, kad Turcija okupēja salas ziemeļus, Kipras turku un grieķu kopienas dzīvo atse-

višķi, nodalītas ar tā saukto zaļo līniju. Viena puse otru neatzīst un neuzskata par eksistējošu valsti. Pasaules mērogā Ziemeļkipras Turku republika par spīti tam, ka viņiem ir savs karogs, nav atzīta valsts, jo tā joprojām atrodas Turcijas okupācijā. Uz šo Kipras daļu nelido neviena starptautiska aviokompānija. Pirmais robežu šķērsošanas punkts tika atvērts 2003. gadā. Robežpunkti ir viegli šķērsojami – vien jāuzrāda pase un jāaizpilda talons.

Vecāki gan nedaudz iebilst pret manu izvēli, jo Kiprā ļoti izplatīts ir ģimenes bizness – ja tēvam pieder viesnīca vai kafējnīca, tad bērni tur strādā par mēdžeriem vai palīgiem, ar laiku pārņemot uzņēmuma vadību savās rokās. Tā kā mūsu ģimenei nepieder ne veikals, ne viesnīca, būtu ļoti grūti sākt kaut ko no nulles," prāto puisis. Bet, ja paveiksies, viņš piepildīs savu sapni un pēc koledžas absolvēšanas dosies apgūt sporta trenera profesiju. "Iekļūstot volejbola nacionālajā izlasē, esmu ieguvis daudz plusu, piemēram, mācības augstskolā man apmaksā komandas sponsori."

Kiprā līdzīgi kā Latvijā ir maksas un bezmaksas augstākā izglītība. Tos, kuri neiztur konkursu uz vakantajām bezmaksas vietām universitātē, valsts tik un tā finansiāli atbalsta, maksājot stipendiju 1500 latu apmērā gadā, ja students nāk no daudz bērnu ģimenes – tad nedaudz zem 2000 latu. Arī tie, kuri studē bez maksas, saņem nelielu finansiālu atbalstu – apmēram 1000 latu apmērā gadā. Par mācībām privātajās un maksas augstskolās atkarībā no izvēlētas studiju programmas jāmaksā apmēram 4900 latu gadā.

Bauda dzīvi nesteidzoties

Raksturojot savas valsts iedzīvotājus, Angels atzīst: "Kā jau dienvidniekiem, mums labāk patīk atpūsties, nevis strādāt. Salā iemīļotākais teiciens ir: *siga, siga (no grieķu val. – lēnām, lēnām)*. Varbūt tipiskam eiropiešim tas var likties kaitinošs, bet esam jau pieraduši pie tā, ka neviens nekur nesteidzas un, ja teic, ka atnāks pēc piecpadsmit minūtēm, tad, visticamāk, tas nozīmē: ne atnāks kā pēc pusstundas. Neviena veikala skatlogā, izņemot pārtikas lielveikalus, neredzēsiet izkārtņi, kur norādīts darba laiks, jo vasaras karstajos mēnešos mums ir siesta – pusdienu pārtraukums, kuru parasti izmanto, lai dotos nosnausties. Turklāt galvaspilsētā dienas vidū ir ļoti karsti un ielas ir kā izslaucītas, visi mājās guļ. Esmu diezgan daudz ceļojis pa Eiropu un varu apgalvot, ka Kiprā dzīvo samērā turīgi cilvēki, kas ciena savu brīvo

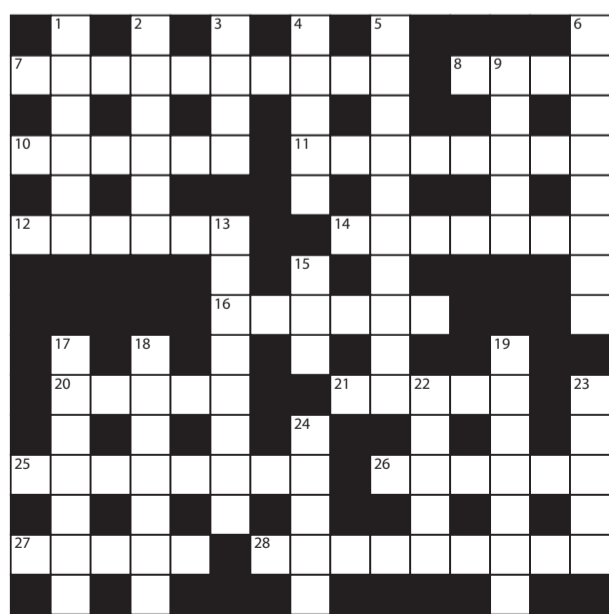
laiku un neraujas par katrām varītēm piepelnīties," teic jauniešs. Viņam pašam nācies saskarties ar situāciju, kad steidzīgi vajadzīgs meistars, lai salabotu gaisa kondicionieri mājās, taču nākas gaidīt vairākas dienas vai pat nedēļu, jo viņš gluži vienkārši paņēmis brīvdienas. "Tā kā Nikosijā tādu meistarū nav ļoti daudz, nebija izvēles – nācās gaidīt, jo viņš nebija pierunājams ne par kādu naudu."

Brīvdienas pludmalē

Angels stāsta, ka tie kiprieši, kuri dzīvo galvaspilsētā Nikosijā, brīvdienās parasti dodas uz pludmalī, kas atrodas apmēram 45 minūšu braucienā no Nikosijas. Arī uz jūru visi dodas ar savu auto, jo varētu teikt, ka sabiedriskā transporta Kiprā kā tāda nav. Ir pāris autobusu, kas kursē apmēram reizi stundā, taču to pārsvarā izmanto vien iebrāucēji. Alternatīva vieglajam auto ir maršruta taksometru pakalpojums, kas kursē no pilsētas uz pilsētu. Taču, kā stāsta jauniešs, lai ceļotu ar šo mikroautobusu, jābruņojas ar milzu pacietību: "Vispirms jāsavāc atiecīgās pilsētas dispečers un jānosauc adrese, kur atrodiēs, uz kuru pilsētu un cikos vēlies doties. Kamēr taksometrs savāc visus pasažierus pa pilsētu, paiet vismaz pusstunda. Vienmēr jāreķinās, ka izbraukšana nebūs laikā un īpaši lielas garantijas, ka tev kāds atbrauks pakaļ, nav. Tādēļ mums visiem ir savi auto.

Dažiem maniem draugiem ir vasaras mājas netālu no pludmales, taču mana ģimene nav tik turīga, lai varētu atļauties nopirkt īpašumu pie jūras. Mums ir privātmāja piepilsētā un ar to pietiek. Ja dodamies uz jūru, tad vai nu paliekam viesnīcā, vai arī braucam vakarā atpakaļ uz Nikosiju. Turklāt nakšņošana viesnīcas tipa apartamentos neizmaksā ļoti dārgi – apmēram 50 eiro par istabu. Gandrīz vai ekonomiskāk ir palikt pa nakti viesnīcā nekā nākamajā rītā atkal mērot ceļu līdz jūrai. Patiesībā visas nedēļas nogales pavadām visai līdzīgi: pamostamies, iedzeram auksto kafiju *frape*, uzkožam spinātu un Fetasa siera pīrāgu un dodamies uz pludmalī, kur spēlējam volejbolu un peldamies."

EIROPAS KRUSTVĀRDU MĪKLA

Horizontāli. 7. Gadskārtējs Eiropas valstu starptautisks dziesmu konkurss, kurā kopš 2000. gada piedalās arī Latvija. 8. Viszemākā

reģistra metāla pūšaminstrumenta. 10. Literārs tēls – leģendārs angļu detektīvs, kura mītnes vieta atrodas Londonā. 11. Antīkās dzejas

žanrs, kurā tēlota ganu dzīve. 12. Dziesmu vārds. 14. Valsts, kura UNESCO kultūras mantojuma sarakstā iekļauta ar Dziesmu un deju svētkiem. 16. Spāņu izcelsmes franču mākslinieks (1881–1973), kubisma aizsācējs. 20. Itāļu komponista V. Bellīni (1801–1835) slavens opera. 21. Sala Vidusjūrā, pie kuras krastiem no jūras putām esot dzimusi Afrodiite. 25. Spāņiem raksturīgs dziesmu, deju un ģitāras spēles veids. 26. Ieradums, tradīcija. 27. Franču kinoaktiera Rišāra (dz. 1934) vārds. 28. Serbu mūziķis (dz. 1950), Eiropā koncertē ar "Kāzu un bērnu orķestri".

Vertikāli. 1. Novads Austrijā, kuram raksturīgs īpatnējs dziedāšanas veids jodelēšana. 2. Latviešu vokālā grupa, uzvarējusi Starptautiskajā dziesmu konkursā

Jūrmalā "Jaunais vilnis". 3. Angļu komiķa Rovana Atkinsona populārākā loma – misters ... 4. Balsiens. 5. Avīzes. 6. Austriešu diriģents (1908–1989), aranžējis ES himnu. 9. Slavens gleznu galerija Florencē. 13. Atskārsmē. 15. Itāļu rakstnieks (dz. 1932), romāna "Rozes vārds" autors. 17. Lielbritānijas daļa, kuras vizītkarte ir Šekspīrs, "The Beatles", "Rolling Stones". 18. Rīgā dzimis pasaulslavens vijolnieks (dz. 1947), kamerorķestra "Kremerata Baltica" dibinātājs. 19. Monarhijas valdnieks vairākās ES valstīs. 22. Slavens mākslas muzejs Madridē. 23. Vācu rakstnieks (dz. 1927), Nobela prēmijas laureāts, romāna "Skārda bungas" autors. 24. Čehu rakstnieka, publicista Juliusa Fučika (1903–1943) sentence: "Cilvēki, esiet ...!"